

20-026 LUBLIN,
ul. FRYDERYKA CHOPINA 8 lok.5
TEL. 48 81 532 95 54
48 81 470 50 49
48 81 470 50 50
FAX 48 81 532 96 54
<http://www.sokolowski.com.pl>,
e-mail: info@sokolowski.com.pl

BIULETYN INFOMACJI PRAWNEJ

nr 3/2010

POZEW ZBIOROWY, POSTĘPOWANIE GRUPOWE

oprac. **Anna Cąkała**

Postępowanie grupowe, wszczynane pozwem zbiorowym, to od 19 lipca 2010 roku nowość w polskiej procedurze cywilnej. Zostało ono uregulowane nie w kodeksie postępowania cywilnego, a w odrębnej ustawie z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2010 r. nr 7, poz. 44) zwanej dalej ustawą. Wynikało to z zamiaru ustawodawcy, który nie chciał narażać kodeksu postępowania na następne zmiany, które i tak bądź co bądź są nadzwyczaj częste.

Powód

Postępowanie grupowe może zostać wszczęte przez grupę, co najmniej dziesięciu osób fizycznych, bądź prawnych pod warunkiem, iż będzie łączyło je roszczenie jednego rodzaju, podparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej (art. 1 ust. 1 ustawy). Do takiej grupy osób trzeba będzie przystąpić poprzez wyraźne zgłoszenie, wedle zasady opt-in, polegającej na obowiązku

wejścia do grupy, odwrotnej do amerykańskiej metody opt-out. W Stanach Zjednoczonych bowiem, wyraźnego oświadczenia wymaga niewstąpienie do takiej grupy. Można więc wyrazić opinię, iż model polski jest dużo korzystniejszy dla stron pozwanych, (którymi najczęściej będą przedsiębiorcy) ponieważ od początku będzie określał ile osób może wystąpić o odszkodowanie. Należy również nadmienić, iż osoby które nie przystąpią na czas do grupy osób wszczynających postępowanie grupowe, nie będą pozbawione prawa do dochodzenia swych roszczeń (art. 1 ust. 3 ustawy).

Pozwany

Z pozwem zbiorowym można wystąpić w zasadzie przeciwko każdej osobie, zarówno fizycznej jak i prawnej, prowadzącej działalność zawodową, gospodarczą czy nawet w związku ze zdarzeniem powstałym na gruncie życia prywatnego. Można więc, wystąpić z powództwem zbiorowym przeciwko takim podmiotom jak spółdzielnie

Biuletyn został opracowany przez prawników Kancelarii w celu umożliwienia identyfikacji potencjalnych zagrożeń związanych z działalnością Państwa przedsiębiorstwa. Biuletyn sygnalizuje określone problemy, nie dokonuje oceny konkretnych stanów faktycznych, nie stanowi wyczerpującego omówienia danej problematyki, nie stanowi porady prawnej. Jeżeli są Państwo zainteresowani uzyskaniem szczegółowych informacji na temat poruszonych zagadnień prosimy o kontakt z pracownikami Kancelarii: info@sokolowski.com.pl

mieszkańcove, Skarb Państwa, władze samorządowe, deweloperzy, linie lotnicze, firmy telekomunikacyjne czy farmaceutyczne, pracodawcy, sąsiedzi, banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, itp.

Roszczenie

W postępowaniu grupowym można dochodzić roszczeń pieniężnych i niepieniężnych. Zgodnie z art. 2 ust.3 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, przy powództwie o charakterze pieniężnym sąd nie musi wskazywać na wysokość zadośćuczynienia, może ograniczyć się tylko do ustalenia stopnia odpowiedzialności pozwanego. Sytuacja taka będzie miała miejsce, gdy okoliczności odnoszące się do poszczególnych członków grupy będą od siebie znacznie odbiegały, mimo roszczenia wywodzonego ze wspólnego zdarzenia, a rozbieżności te z kolei będą na tyle duże, iż nie pozwolą ujednoclić wysokości ich oczekiwań. Wówczas każdy członek grupy na drodze samodzielnego postępowania będzie mógł dochodzić konkretnej kwoty, a wyrok z postępowania grupowego stanowił będzie swego rodzaju precedens.

Gdy powództwo będzie zawężone tylko do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego, wówczas powód nie będzie musiał wykazywać swojego interesu prawnego. Jeśli jednak żądanie będzie polegało na zasądzeniu określonej sumy to konieczne będzie jednolite określenie wysokości odszkodowania dla poszczególnych członków grupy, co będzie pozbawiało członków możliwości dochodzenia indywidualnie i w całości tego roszczenia w przyszłości. W sytuacji kiedy okoliczności w grupie będą od siebie znacznie odbiegały art. 2 ust. 2 przewiduje pewne ułatwienia, które będą polegały na możliwości tworzenia w grupie podgrup, aby w ramach tych podgrup móc dokonywać ujednoclić wysokości odszkodowania.

Wyłączenie dóbr osobistych

Wedle art. 1 ust. 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu

grupowym, który stanowi o przedmiocie pozwów zbiorowych, w postępowaniu grupowym dochodzone mogą być roszczenia związane z czynami niedozwolonymi, z odpowiedzialnością za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, ochroną konsumentów. Przepis ten jednak nie wspomina o możliwości wytaczania powództwa o ochronę dóbr osobistych.

Stadia postępowania

W opisywanym postępowaniu, które obowiązuje od dnia 19 lipca 2010 roku będą miały miejsce cztery stadia:

- rozstrzygnięcie dopuszczalności postępowania,
- określenie jaki zakres podmiotowy i przedmiotowy będzie miała sprawa wszczynana przez, co najmniej 10 osób, zwieńczone postanowieniem sądu określającym skład grupy,
- rozpoznanie sprawy zakończone orzeczeniem w przedmiocie istoty sprawy,
- wykonanie orzeczenia, również w zakresie kosztów postępowania.

Inicjator grupy

W postępowaniu grupowym powodem jest zgodnie z art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o dochodzeniu roszczeń reprezentant grupy, którym może być bądź członek grupy bądź miejski lub powiatowy rzecznik konsumentów w granicach właściwych mu kompetencji. Przydzielenie legitymacji czynnej jednej osobie jest konieczne, po to aby postępowanie przebiegało w sposób sprawny-wynika to ze względu na swoisty charakter postępowania grupowego. Taki reprezentant jest obowiązany do zebrania grupy, ustalenia reguł uczestnictwa w niej, czy ustalenia wysokości wynagrodzenia dla adwokata lub radcy prawnego. Kolejnym bowiem specyficznym wyróżnikiem postępowania jest przymus adwokacki, chyba, że reprezentantem grupy byłby rzecznik konsumentów. Z treści ustawy nie wynikają konkretne sformułowania, które określałyby w jaki sposób mają wyglądać

stosunki pomiędzy reprezentantem grupy, a jej członkami. Ta kwestia powinna być swobodnie uzgodniona w umowie pomiędzy zainteresowanymi. W gestii stron pozostaje również problem uzgodnienia źródła finansowania opłat powiązanych z wszczęciem postępowania i ewentualną kaucją.

W najważniejszych kwestiach tj. ochrony praw podmiotowych decyzję związaną, np. z potencjalnym cofnięciem pozwu, ograniczenia lub zrzeczenia roszczenia ustawa pozostawia członkom grupy, jednak do tego wymagana jest akceptacja ponad połowy uczestników powoda. W takich sytuacjach sąd kontroluje, aby ogół osób zainteresowanych nie był pokrzywdzony, a gdyby działało się to wbrew prawu, dobrem obyczajom, interesom członków grupy bądź zmierzało do obejścia prawa to sąd nie zezwoli na te czynności. Relacje między reprezentantem, a członkami grupy zostały skonstruowane na zasadzie subrogacji. Zasada ta polega na tym, że członkowie grupy nie są stronami, to reprezentant we własnym imieniu prowadzi postępowanie, ale na ich rzecz. Jednak w sytuacji, w której powstałaby konieczność ich przesłuchania, każda z osób wystąpiłaby w charakterze strony, a nie świadka, bo to ich roszczenia są przecież dochodzone w przedmiotowym postępowaniu. Ustawa przewiduje nawet możliwość zmiany reprezentanta, w tym celu jednak należy wystąpić z wnioskiem do sądu, który będzie wskazywał na reprezentanta nową osobę oraz zawierał jej zgodę na objęcie. Sąd przy podejmowaniu decyzji winny będzie uwzględnić jego zasadność poprzez uwzględnienie m.in. interesu grupy i stanu sprawy.

Procedura

Niebagatelną kwestią przy postępowaniu grupowym jest sporządzanie pozwów ze względu na specyficzne wymagania. Poza oczywistymi wymaganiami przewidzianymi dla pism procesowych i pozwów w postępowaniu cywilnym, ustawa nakłada szereg innych wymogów.

Gdyby sąd nie dopuścił do rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym zgodnie z treścią artykułu 10 ust. 1 ustawy, to nie ograniczy to praw podmiotowych członków grupy, bowiem każdy z nich mimo wszystko będzie mógł wytoczyć indywidualne powództwo, co więcej przez okres sześciu miesięcy od momentu odrzucenia powództwa trwa przerwanie biegu terminu przedawnienia oraz wszystkie inne skutki złożenia powództwa. Jeżeli jednak wszystkie przesłanki, aby sprawa mogła być prowadzona w postępowaniu grupowym zostaną spełnione, sąd to ogłosi po uprawomocnieniu się takiego postanowienia. Ogłoszenie będzie zawierało informacje o przedmiocie sprawy i miejscu jej prowadzenia, wynagrodzeniu dla pełnomocnika i przede wszystkim o możliwości przyłączenia się innych osób do grupy w terminie dwóch miesięcy od ogłoszenia. Jeżeli w tym terminie reprezentant grupy nie otrzyma żadnego oświadczenia wyrażającego wolę przyłączenia, późniejsze wstąpienie będzie niemożliwe. Ewentualnemu zainteresowanemu pozostanie droga indywidualna. Natomiast w sytuacji, kiedy zostaną zgłoszone reprezentantowi zarzuty co do członkostwa sąd w postanowieniu określi skład grupy. Następnie zgodnie z treścią art. 11 ustawy sąd w prasie o zasięgu ogólnopolskim ogłasza o wszczęciu postępowania. Osoba, która chce przystać do do grupy w takim oświadczeniu powinna powołać okoliczności je uzasadniające, swoje żądanie i dowody. Dalej idąc powód jest zobowiązany do sporządzenia listy wszystkich członków grupy i przedstawienia jej wraz z odpowiednimi oświadczeniami sądowi. Od momentu przedstawienia takich oświadczeń sądowi, można mówić już o sprawie w toku pomiędzy członkami grupy, a pozwanym. Do zakończenia postępowania w pierwszej instancji, nawet osoba, która jeszcze przed wytoczeniem powództwa zbiorowego wystąpiła przeciwko pozwanemu o to roszczenie, może włączyć się do grupy poprzez złożenie oświadczenia o przystąpieniu. W takiej sytuacji na podstawie art. 13 ustawy sąd postanawia umorzyć takie indywidualne

postępowanie. Kolejną istotną kwestią postępowania grupowego jest niemożność występowania członka grupy w charakterze interwenienta ubocznego po stronie powoda. Artykuł 15 ustawy przyznaje stronie pozwanej miesięczny termin do wniesienia zarzutów dotyczących członkostwa konkretnych osób w grupie. Przy roszczeniach pieniężnych to reprezentant grupy będzie zobowiązany do udowodnienia, że dana osoba należy do grupy, natomiast przy pozostałych roszczeniach wystarczy taki fakt tylko uprawdopodobnić. Jeśli chodzi o postępowanie dowodowe to prowadzi się je z reguły na zasadach ogólnych tj. na podstawie przepisów ogólnych kodeksu postępowania cywilnego, jednak z kilkoma wyłączeniami wynikającymi ze specyfiki postępowania szczególnego (art. 24 ust 1). Zgodnie z treścią art. 21 ustawy przy wydawaniu wyroku sąd wymieni wszystkich członków grupy, a także wysokość sum przypadających każdej z osób. Kiedy wyrok uprawomocni się będzie miał skutek wobec wszystkich, gdyby więc w ciągu sześciu miesięcy od daty uprawomocnienia się wyroku, zasądzone kwoty nie zostały spłacone, bądź nie zostałyby wszczęta egzekucja, to każdy członek może wystąpić do sądu o nadanie wyrokowi klauzuli wykonalności.

Kaucja

Aby chronić ewentualnych pozwanych przed nieuzasadnionymi pozwami zbiorowymi przewidziano możliwość ograniczeń

finansowych dla powodów w postaci kaucji. Mianowicie art. 8 ustawy zezwala sądowi, aby ten na żądanie pozwanego zobowiązał powoda do złożenia kaucji w celu zabezpieczenia kosztów procesu. Jednak pozwany może wystąpić z takim żądaniem jedynie do pierwszej czynności procesowej. Sąd wówczas wyznaczy jej wysokość oraz termin do złożenia, biorąc pod uwagę prawdopodobne koszty. Gdyby jednak uznana przez pozwanego część roszczenia miała wystarczyć na pokrycie kosztów wówczas kaucja nie zostanie nałożona. Kaucję składa się w gotówce. Nie może ona być wyższa niż dwadzieścia procent wartości przedmiotu sporu. Jeżeli jednak w toku procesu okazałoby się, że złożona kwota nie wystarcza na zabezpieczenie kosztów procesu, to pozwany może żądać dodatkowego zabezpieczenia. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego przez sąd terminu do złożenia kaucji sąd na wniosek pozwanego odrzuci pozew lub środek odwoławczy, orzekając o kosztach jak w przypadku cofnięcia pozwu.

Opłaty

Wpis sądowy od spraw majątkowych w postępowaniu zbiorowym wynosi 2% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100 tysięcy złotych. Natomiast wysokość opłaty tymczasowej kształtuje się od 100zł do 10 tys. zł. Jeśli chodzi natomiast o wynagrodzenie pełnomocnika ustawa kształtuje je proporcjonalnie do kwoty zasądzonej na rzecz powoda, jednak z górną granicą nie wyższą niż dwadzieścia procent całej sumy.

